

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU’NUN 11. MADDESİ KAPSAMINDAKİ BAŞVURULARDA BAŞVURU GÜNÜNÜN DAVA AÇMA SÜRESİNİN HESABINDA DİKKATE ALINIP ALINMAYACAĞI SORUNU

Tahir MURATOĞLU*

ÖZ

İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 11. maddesinin ilk fıkrasına göre ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur. Aynı maddenin 3. fıkrasına göre isteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır. Bu hüküm uyarınca yapılan başvurularda dava açma süresinin tam olarak ne zaman durduğu konusunda yargı kararları arasında bir birlik bulunmamaktadır. Kimi Danıştay kararları dava açma süresini başvuru gününün sonu itibariyle durdururken, yani başvuru gününü süre hesabında dikkate alırken, kimi Danıştay kararları süreyi başvurudan bir önceki gün itibariyle durdurmakta, yani başvuru gününü geçmiş olan dava açma süresine eklememektedir. Kanun’un lafzı ve mevzuatımızdaki sürelerle ilişkin hükümler

---

* Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, E-Mail: tahirmuratoglu@yahoo.com.
Makalenin Gönderim Tarihi : 28.06.2016.
Makalenin Kabul Tarihi : 08.08.2016.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

dikkate alındığında, başvuru gününün süre hesabına dahil edilmemesi gerektiği sonucuna ulaşılabacaktır. Başvuru gününün geçtiği kabul edilen dava açma süresine eklenmesi kimi hallerde Kanun'un 11. maddesindeki hükmün anlamını yitirmesi ve kişilerin hak kaybına maruz kalması anlamına da gelebilecektir. Bu nedenle dava açma süresinin başvurudan bir önceki gün itibariyle durduğunun kabul edilmesi ve konu hakkındaki farklı uygulamalara bu şekilde bir son verilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: İdari yargılama hukuku, İYUK m. 11, idari başvuru, başvuru günü, dava açma süresi, dava açma süresinin durması.

DAS PROBLEM, OB IM FALL EINES WIDERSPRUCHS IM RAHMEN DES § 11 DES TÜRKISCHEN VERWALTUNGSPROZESSGESETZES DER TAG DES WIDERSPRUCHS BEI DER BERECHNUNG DER KLAGEFRIST MITGERECHNET WIRD

ZUSAMMENFASSUNG

Gemäß § 11 Abs. 1 des türkischen Verwaltungsprozessgesetzes können sich die Betroffenen vor der Erhebung einer verwaltungsrechtlichen Klage, innerhalb der Klagfrist mit dem Begehren, dass der Verwaltungsakt widerrufen, zurückgenommen, geändert oder ein neuer Verwaltungsakt erlassen wird, an die höhere Behörde, wenn eine solche nicht vorhanden ist, an die Behörde, die den Verwaltungsakt erlassen hat, wenden. Die Stellung des Antrags hemmt die Klagfrist, die zuvor zu laufen begonnen hatte. Nach § 11 Abs. 3 des Gesetzes beginnt die Frist weiter zu laufen, wenn der Antrag abgelehnt oder innerhalb von sechzig Tagen nicht beantwortet wird. In diesem Fall wird der Zeitraum, der bis zur Zeit der Antragsstellung gelaufen ist, mitberücksichtigt. In der Rechtsprechung gibt es keine Einigkeit darüber, wann genau die Klagfrist ruht, wenn ein Widerspruchsverfahren nach der erwähnten Vorschrift stattfindet. Manchmal lässt der Staatsrat, der als das oberste Verwaltungsgericht tätig ist, die Klagfrist am Ende des Widerspruchstages ruhen. In diesen Fällen wird der Tag des Widerspruchs bei der Berechnung der Klagfrist mitgerechnet. Dagegen wird in manchen Entscheidungen der Tag des Widerspruchs nicht mitgerechnet. Es wird nämlich angenommen, dass die Klagfrist am Ende des vorigen Tages des Widerspruchs geruht hat. Die wörtliche Auslegung des Gesetzes sowie die Vorschriften in den gesetzlichen Bestimmungen des türkischen Rechts, die Fristen betreffen, deuten darauf hin, dass der Tag des Widerspruchs bei der Berechnung der Klagfrist nicht mitgerechnet werden darf. In einzelnen Fällen wird § 11 des Gesetzes seinen Sinn und werden die Betroffenen ihr Recht verlieren, wenn der Tag des Widerspruchs zu dem Zeitraum hinzugefügt wird,

der schon abgelaufen ist. Deshalb ist erforderlich, die Klagefrist am vorigen Tag des Widerspruchs ruhen zu lassen und die uneinheitliche Rechtsprechung auf diese Weise zu einigen.

Stichwörter: Verwaltungsprozessrecht, § 11 des türkischen Verwaltungsprozessgesetzes, Widerspruch, der Tag des Widerspruchs, Klagefrist, Hemmung der Klagefrist.

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere idari yargılama hukukunda iki dava türü mevcuttur. Bunlardan biri idari işlemlerin hukuk dünyasından silinmesi talebiyle açılan iptal davaları, diğeri de idari eylem, işlem veya sözleşmelerden kaynaklanan zararların tazmini talebiyle açılan tam yargı davalarıdır. Gerek iptal gerekse tam yargı davalarında idari yargı mercilerinin davacının talebi hakkında bir karar verebilmesi için bazı şartların mevcut olması gerekir. Bu şartlar ilk inceleme adı altında İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 14. ve 15. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu şartlardan önemli biri de davanın süresinde açılıp açılmadığına ilişkindir. Kanun'un 15. maddesinin 1/c fıkrasına göre süresinde açılmayan davalar ilk inceleme aşamasında reddedilir.

İdari davalarda süre konusu çok geniş bir muhtevaya sahiptir. Bu başlık altında dava açma süresinin niteliği, sürenin ne kadar olduğu, genel ve özel dava açma süreleri, dava açma süresinin ne zaman işlemeye başlayacağı, duracağı, kaldığı yerden yeniden işlemeye devam edeceği, ne zaman son bulacağı, sürenin ne şekilde hesaplanacağı, sürenin son gününün resmi tatil veya adli tatile denk gelmesi halinde nasıl hareket edileceği, davanın ilk inceleme sonucunda süre aşımı nedeniyle reddedilmesi halinde bu karara karşı hangi yollara başvurulabileceği ve iptal ve tam yargı davalarında süre konusunda farklılık arz eden hususlar ele alınmaktadır. Bu tür konuları yakından inceleyen müstakil eserler mevcut olduğundan¹ burada bunlara değinilmeyecek, başlıktan da anlaşılacağı üzere yalnızca İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında yapılan başvurularda idari dava açma süresinin tam olarak ne zaman durması gerektiği konusu üzerinde durulacaktır.

---

¹ Bkz. Kaplan, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri; Ergen, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri; Gözübüyük, Dava Açma Süresi, s. 3 vd.; Kayışoğlu, İdari Davalarda Süre, s. 46 vd.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

İdare hukukunda genel olarak dava açma süresinin hak düşürücü bir niteliğe sahip olduğu kabul edilmektedir.² Kanunlarda öngörülen sürelerin geçmesi ile birlikte ilgililerin bir idari işlem, eylem veya sözleşme sebebiyle idari yargı yoluna başvurma imkanı kalmamakta, başka bir ifadeyle idare yargı yoluyla belli bir davranışta bulunmaya zorlanamamaktadır. Dava açma süresinin bu denli önemli olduğu bir sistemde dava açma süresinin hesabı da aynı derecede önem arz etmektedir. Zira süre hesabında yapılabilecek ufak bir yanlışlık, kişilerin hak kaybına maruz kalmaları ile sonuçlanabilecektir.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesine göre bir idari işlemin iptali talebiyle dava açılmadan önce, idari dava açma süresi içinde idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan istenebilir. Böyle bir başvuruya altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.³

Kanun'un bu hükmü açık ve hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak gibi gözükse de, uygulamada birtakım sorunlarla karşı karşıya kalılabilmektedir. Bu sorunlardan bazıları şu şekildedir: İlgililerce yapılacak başvuruların üst idari makam veya bu makamın mevcut olmaması halinde işlemi tesis eden makam yerine bunların dışında kalan bir makama yapılması, yetkisiz makam veya idari birimlerin kendilerine gelen başvuruları Kanun'un 11. maddesine göre yetkili makama sevk etmesinin gerekli olup olmadığı, idareye yapılan başvurunun zımni ret süresinin dolmasından sonra reddedilmesi, başvuru üzerine talebin kabul veya reddedilmesi yerine kişi hakkında yeni bir işlem tesis edilmesi veya daha önceki idari işlemde bir değişiklik yapılması ve bu hallerin süre

² Onar, İdare Hukukunun Umumi Esasları, III. Cilt, s. 1960 vd.; Kaplan, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, s. 48 vd.; Gözübüyük, Yönetmelik Yargı, s. 403; Kalabalık, İdari Yargılama Usulü Hukuku, s. 278.

³ Kanun metninden de anlaşılacağı üzere dava açma süresinin durmasından söz edebilmek için, başvurunun dava açma süresi içinde yapılması şarttır. Dava açma süresinin son gününün tatil günlerine denk gelmesi nedeniyle sürenin uzadığı hallerde, uzayan süre içinde yapılan başvurular da dava açma süresi içinde yapılmış sayılır. Bkz. AYİM 2. Dairesi, 25.04.2007 tarih ve E. 2006/140, K. 2007/424 sayılı karar; AYİM 3. Dairesi, 25.12.2008 tarih ve E. 2008/1196, K. 2008/1393 sayılı karar.

hesabı üzerindeki etkisi ile Kanun'un 11. maddesinin Anayasa'ya uygunluğu. Bu konular literatürde tartışıldığı⁴ ve farklı yargı kararlarına konu olduğu için burada bunlara yer verilmeyecektir.

Kanun'un 11. maddesi kapsamında uygulamada karşılaşılan ve henüz uygulama birliği sağlanacak şekilde bir çözüme kavuşturulamayan bir sorun, bu hüküm kapsamında yapılan bir başvurunun daha önce işlemeye başlamış olan dava açma süresini ne zaman durduracağına, daha açık bir ifadeyle idareye başvuruda bulunulan günün durmuş olan dava açma süresinin hesabında dikkate alınıp alınmayacağına ilişkindir. Örneğin ilgili kişiye 02.06.2016 tarihinde tebliğ edilen bir idari işleme karşı kişi 07.06.2016 tarihinde, yani tebliğden sonraki 5. günde itiraz etmiş olsun. Burada karşı karşıya kalınan ve cevap aranan soru, dava açma süresinden 4 gün mü yoksa 5 gün mü geçtiğine ilişkindir.

İdare mahkemelerinde ve Danıştayda genel dava açma süresinin 60, vergi mahkemelerinde ise 30 gün olduğu, bu bağlamda sürenin tam olarak ne zaman duracağına ilişkin tartışmanın en çok 1 güne ilişkin olduğu ve bu durumun uygulamada pek de önemli bir yer işgal etmediği düşünülebilir. Ancak unutulmamalıdır ki, burada ele alınan konu 1 günlük süre hesabına ilişkin olsa da, sürenin yanlış ve eksik hesaplanması halinde kişilerin önemli bir hak kaybına maruz kalması ihtimal dahilindedir. Bu nedenle burada yapılacak değerlendirme ve tartışmaların yalnızca 1 günlük dava açma süresine ilişkin olması konunun önemsiz olduğunu göstermez. Ayrıca dava açma süresi konusunda kanunlarımızda kimi özel düzenlemeler bulunmakta ve bu düzenlemelerle daha kısa dava açma sürelerine yer verilmektedir. Sözgelimi 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 25. maddesi ile 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu'nun 23. maddesinde dava açma süresi 30 gün, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 49. maddesinde dava açma süresi 15 gün olarak belirlenmiştir.⁵ Bu şekilde daha kısa dava açma sürelerinin söz konusu olduğu hallerde 1 günlük sürenin önemi daha da artmaktadır. Kaldı ki, sürenin son gününün

---

⁴ Bkz. Kaplan, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, s. 274 vd.; Gözübüyük, Dava Açma Süresi, s. 15 vd.; Yıldırım, İdari Başvurular, s. 138 vd.; Yıldırım, İdari Yargı, s. 407 vd., 418 vd.; Çırakman, İdari Davalarda Süre, s. 210 vd.; Akmansu, İdari Dava Süresinin Durması, s. 265 vd.; Sancar, İptal Davalarında Süre, 80 vd.

⁵ Özel dava açma süreleri için bkz. Kaplan, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, s. 87 vd.; Kalabalık, İdari Yargılama Usulü Hukuku, s. 279 vd.; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 278.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

bir tatil gününe rastlaması durumunda dava açma süresi duruma göre birkaç gün, hatta çalışmaya ara verme zamanında 1 ayı aşkın bir süre uzayacaktır.⁶ Bu durum 1 günlük süre farkının hiç de önemsiz olmadığını göstermektedir.

İdareye başvuru gününün dava açma süresinden sayılıp sayılmayacağı konusu hakkında ayrıntılı bir inceleme yapılmasını haklı gösterebilecek diğer bir sebep de konu ile ilgili Danıştay kararları arasında bir bütünlük olmaması ve bu durumun bir içtihat birliğine kavuşturulması gerekliliğidir. Bir konuda Danıştayın farklı dairelerince farklı düşüncelerin savunulmasına veya Danıştayın bir dairesinin farklı zamanlarda farklı içtihatlar benimsemesine birçok örnek gösterilebilir.⁷ Aşağıda da görüleceği gibi, bu konuda da Danıştayın farklı yönde uygulamaları mevcuttur. Ancak asıl ilginç olan husus, davacıları farklı olsa da aynı davalıya karşı aynı konuda açılan iki farklı davayı aynı gün karara bağlayan bir Danıştay dairesinin konu hakkında iki farklı yönde karar almış olmasıdır.⁸ Bu durum konunun daha yakından ele alınması ve bir çözüme kavuşturulması gerektiğini daha güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır.

Adalet Bakanlığı tarafından 2015 yılında hazırlanan “*İdari Yargıda İş Yükünün Azaltılması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı*”nın 14. maddesi ile İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesinde bir değişiklik yapılması planlanmaktadır. Değişiklik uyarınca 11. maddenin 1. fıkrasının son cümlesi madde metninden çıkarılmakta,

---

⁶ Sözelimi 16.05.2016 tarihinde tebliğ edilen bir idari işleme karşı kişi 26.05.2016 tarihinde İYUK'un 11. maddesi kapsamında idareye başvurmuş ve idarenin ret cevabı da ilgili kişiye 30.05.2016 tarihinde tebliğ edilmiş olsun. Başvuru gününün süre hesabında dikkate alınması halinde dava açılabilir son gün 19.07.2016 olacaktır. Ancak idareye başvuru gününün burada savunulduğu gibi süre hesabında dikkate alınmaması halinde dava açma süresinin son günü 20.07.2016 tarihi olacak, bu tarih de çalışmaya ara verme zamanına denk geldiğinden (bkz. İYUK, m. 61), dava açma süresi İYUK'un 8. maddesinin 3. fıkrası uyarınca 07.09.2016 tarihine kadar uzayacaktır. Dolayısıyla bu örnekte 1 güne ilişkin hesaplama farkı sonucu itibarıyla 50 günlük bir süreye tekabül etmektedir.

⁷ Konu hakkında bkz. Kızılyel, Danıştay İçtihatları Birleştirme Usulünün Formel İşleyişi Üzerine, s. 120 vd.; Işıklar, İdari Yargıda İçtihatların Birleştirilmesinin Hal ve Şartları, s. 470 vd.

⁸ Bkz. 17. ve 27. dipnotlardaki Danıştay kararları.

böylece bu madde kapsamındaki idari başvuruların dava açma süresini durdurması değil, kesmesi hükme bağlanmaktadır. Aynı maddenin 3. fıkrası da isteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi içinde dava açılabileceğini öngörmektedir.⁹ Taslağın bu şekilde kanunlaşması ve yürürlüğe girmesi halinde, bu çalışma kapsamında yapılan tartışmaların bir anlamı kalmayacaktır. Zira İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi bu şekilde değiştirilirse, idareye yapılan başvuruların reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde ret kararının tebliğ edildiği tarihi veya zımni ret kararının verildiği varsayılan günü izleyen günden itibaren 30 gün¹⁰ içinde idari dava açılabilecektir. Kanun'un 11. maddesinin bu şekilde değiştirilmesi planlansa da, değişikliğin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği veya ne şekilde gerçekleşeceği henüz kesin olmadığından, Kanun'un 11. maddesinin halen yürürlükte olan şekliyle ele alınıp incelenmesinde ve idareye başvuru gününün süre hesabındaki yerinin belirlenmesinde fayda vardır.

II. DANIŞTAYIN KONU HAKKINDAKİ TUTUMU

Danıştayın konu hakkında iki yönde de kararları olduğuna az önce değinildi. Aşağıda öncelikle yüksek mahkemenin idareye başvuru gününü geride bırakılan dava açma süresine eklediği kararlarına, ardından da aksi yöndeki kararlarına yer verilecektir.

---

⁹ Taslak ile 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin şu şekilde değiştirilmesi planlanmaktadır:

*“Madde 11 – 1. Özel kanunlarda ayrı bir idari başvuru yolu öngörülme-
yen hallerde, ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin
kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst
makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava
açma süresi içinde istenebilir.*

*2. İdare, hukuk biriminin görüşünü almak suretiyle en geç altmış gün içinde
gerekçeli olarak cevap vermek zorundadır. Altmış gün içinde bir cevap
verilmezse istek reddedilmiş sayılır.*

*3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi
içinde dava açılabilir.”*

Taslak metni için bkz. <http://www.kgm.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.06.2016).

¹⁰ Taslağın 10. maddesi ile 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinin değiştirilmesi ve idari yargıda dava açma süresinin 30 gün olarak değiştirilmesi planlanmaktadır. Bkz. <http://www.kgm.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.06.2016).

A. İdareye Başvuru Gününün Dava Açma Süresine Eklendiği Kararlar

Danıştayın 12.11.1986 tarihinde karara bağladığı bir davada dava konusu tarh ve ceza ihbarnameleri davacıya 02.12.1982 tarihinde tebliğ edilmiş, davacı da tebligattan sonraki 22. gün olan 24.12.1982 tarihinde İYUK'un 11. maddesi kapsamında düzeltme talebinde bulunmuştur. İdare başvuruyu cevapsız bırakınca, Danıştay idareye yapılan başvurunun zımnen reddedilmiş sayılacağı günü 22.02.1983 olarak hesaplamış ve davanın en geç 02.03.1983 tarihinde açılmış olması gerektiğine hükmetmiştir. Bu şekilde idareye başvuru günü de dava açma süresine eklenmiş, vergi davasının kalan 8 gün içinde açılması gerektiğine karar verilmiştir.¹¹

1992 yılında karara bağlanan bir davada dava konusu idari işlem ilgiliye 05.09.1988 tarihinde tebliğ edilmiş, kişi bu işleme karşı İYUK'un 11. maddesi uyarınca 09.09.1988 tarihinde idareye başvurmuştur. Danıştay bu olayda işlemin tebliğ edildiği tarihten idareye başvurunun yapıldığı tarihe kadar geçen sürenin dört gün olduğuna ve idarenin başvuruya altmış gün içinde herhangi bir cevap vermemesi üzerine zımnî ret tarihinden itibaren kalan 56 gün içinde dava açılması gerektiğine hükmetmiş, böylece başvuru gününü de süre hesabında dikkate almıştır.¹²

Danıştayın 23.02.2005 tarihinde karara bağladığı bir davada ilk derece mahkemesi davacının dava konusu idari işlemden 27.02.2001 tarihinde haberdar olduğunu ve İYUK'un 11. maddesi bağlamında 27.03.2001 tarihinde idareye başvuruda bulunduğunu tespit altına almıştır. İlk derece mahkemesi itirazın idarece cevap verilmemek suretiyle reddi üzerine davacının başvuru tarihine kadar geçen süre de hesaba katılarak en geç 27.06.2001 tarihinde dava açması gerektiğine hükmetmiş ve daha sonraki bir tarihte açılan davayı süre aşımı gerekçesiyle reddetmiştir. Olayda zımnî ret tarihi idareye başvuruda bulunulan 27.03.2001 tarihinden sonraki 60. gün olan 26.05.2001 tarihine denk geldiğinden, mahkeme dava açılacak son günü (27.06.2001) hesaplarken zımnî ret tarihine 32 gün eklemiştir. Bu hesaba göre idareye başvuru tarihine kadar dava açma süresinden 28 gün geride kalmıştır.

¹¹ Danıştay 3. Dairesi, 12.11.1986 tarih ve E. 1986/1210, K. 1986/2201 sayılı karar.

¹² Danıştay 5. Dairesi, 06.02.1992 tarih ve E. 1991/3142, K. 1992/226 sayılı karar.

Davacı ilgili idari işleme işlemin öğrenildiği tarihten sonraki 28. günde itiraz ettiğinden, itiraz günü de dava açma süresine eklenmiştir. İlk derece mahkemesinin bu hesaba dayanarak tesis ettiği karar Danıştayca onanmıştır.¹³

Danıştayın 20.09.2006 tarihinde karara bağladığı bir davada dava konusu idari işlem davacıya 29.11.2005 tarihinde tebliğ edilmiş, davacı bu işleme karşı 04.01.2006 tarihinde İYUK'un 11. maddesi uyarınca idari itirazda bulunmuştur. Danıştay davacının idareye başvurduğu 04.01.2006 tarihi itibarıyla dava açma süresinden 36 günün geçtiğini belirtmiştir. Bu tarih tebligat tarihinden sonraki 36. gün olduğundan, Danıştay başvuru gününü de geride kalan dava açma süresine eklemiştir.¹⁴

2008 yılında karara bağlanan bir davada davacı dava konusu işlemde 20.09.2006 tarihinde haberdar olmuş, işleme karşı İYUK'un 11. maddesi kapsamında 13.11.2006 tarihinde idari başvuruda bulunmuştur. Danıştay burada dava açma süresinin 54. gününde yapılan başvurunun dava açma süresini durdurduğunu ve davacının başvurunun reddedildiği tarihten sonraki 6 gün içinde dava açmış olması gerektiğini hüküm altına almıştır. Dolayısıyla idareye başvuru tarihi de dava açma süresinin hesabında dikkate alınmıştır.¹⁵

Danıştayın 15.12.2014 tarihinde karara bağladığı bir davada dava konusu idari işlem 24.01.2008 tarihinde tebliğ edilmiş ve bu işlemin düzeltilmesi talebiyle İYUK'un 11. maddesi kapsamında 11.02.2008 tarihinde davalı idareye başvuruda bulunulmuştur. Danıştaya göre davacının ilgili işleme karşı düzeltme yoluna başvurduğu 11.02.2008 tarihine kadar dava açma süresinden 18 gün geçmiştir. İdareye yapılan

---

¹³ Danıştay 11. Dairesi, 23.02.2005 tarih ve E. 2002/4939, K. 2005/798 sayılı karar.

¹⁴ Danıştay 13. Dairesi, 20.09.2006 tarih ve E. 2006/1945, K. 2006/3535 sayılı karar. Danıştay bu kararda idareye yapılan başvurunun “idari dava açma süresini kesen” bir başvuru olduğunu belirtmiştir. Oysa burada dava açma süresinin kesilmesi değil, durması söz konusudur. Danıştay burada “kesme” ifadesini kullansa da dava açma süresini hesaplarken süreyi kesmemiş, durdurmuştur. Sürenin kesilmesi ve durması kavramları ile ilgili olarak bkz. Yenice / Esin, İdari Yargılama Usulü, s. 213; Sancar, İptal Davalarında Süre, 82 vd.

¹⁵ Danıştay 13. Dairesi, 15.10.2008 tarih ve E. 2007/12141, K. 2008/6804 sayılı karar.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

başvurunun tebligattan sonraki 18. günde gerçekleştiği dikkate alındığında, Danıştay başvuru gününü de dava açma süresine eklemiştir.¹⁶

Danıştayın 16.11.2015 tarihinde karara bağladığı bir davada davacının başarısız olduğu bir sınava ait sonuçlar 17.12.2013 tarihinde ilan edilmiş ve davacı aynı gün sınav sonuçlarından haberdar olmuştur. Davacı sınav sonuçlarına 27.12.2013 tarihinde, yani ilan tarihinden 9 gün sonra, 10. günde itiraz etmiş, itirazın reddine ilişkin karar davacıya 29.01.2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve davacı ret kararına karşı 26.03.2014 tarihinde dava açmıştır. Danıştay burada davanın süre aşımına uğradığına hükmetmiştir. Yüksek mahkemeye göre davanın “29.01.2014 tarihini izleyen kalan dava açma süresi içerisinde en geç 20.03.2014 tarihinde” açılmış olması gerekirdi. Bu tarih itirazın reddi kararının tebliğinden sonraki 50. gün olduğu için, Danıştay itiraz ile duran dava açma süresinden 10 gün geçtiği varsayımından hareket etmiştir. İtiraz başvurusu ilan tarihinden sonraki 10. gün olduğu için, Danıştay itirazın yapıldığı günü geçmiş olan dava açma süresine eklemiştir.¹⁷

Danıştayın yeni sayılabilecek bir kararına konu olayda özelleştirme uygulamaları kapsamında başka bir kuruma atanan davacı maaşının yeniden tespiti ve geçmişe yönelik parasal haklarının ödenmesi istemiyle 11.04.2012 tarihinde idareye başvurmuştur. İdare başvuruyu 14.05.2012 tarihinde tebliğ edilen işlemle reddetmiştir. Davacı bunun üzerine 11.07.2012 tarihinde Aksaray İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme yaptığı yargılama sonucunda “11/04/2012 tarihli başvuru üzerine bir kısım ödemeler yönünden dava açma süresinin 11. madde gereğince duracağı, başvurunun reddine dair 14/05/2012 tarihli işlemin tebliği üzerine sürenin kaldığı yerden işlemeye devam edeceği, davanın, anılan işlemin tebliğ edildiği 14/05/2012 tarihinden sonraki 58. gün olan 11/07/2012 tarihinde açılmış olması nedeniyle, başvurudan önceki 2 günlük süre içinde ilk uygulama olmadığından, davanın açıldığı tarihten geriye doğru 60 günlük süre içindeki ilk uygulama tarihi olan 15/05/2012 öncesinde yapılan ödemeler yönünden davada süre aşımı bulunduğu” sonucuna ulaşmıştır. Bu karar Danıştay tarafından onanmıştır.¹⁸ Aksaray

---

¹⁶ Danıştay 10. Dairesi, 15.12.2014 tarih ve E. 2010/5658, K. 2014/7723 sayılı karar.

¹⁷ Danıştay 15. Dairesi, 16.11.2015 tarih ve E. 2015/6066, K. 2015/7650 sayılı karar.

¹⁸ Danıştay 5. Dairesi, 04.02.2016 tarih ve E. 2013/9674, K. 2016/535 sayılı karar.

İdare Mahkemesinin kullandığı “başvurudan önceki 2 günlük süre içinde” ifadesi başvuru gününün süre hesabında dikkate alındığını ve dava açma süresine eklendiğini göstermektedir. Zira başvurudan iki önceki gün (09.04.2012) bir ilk uygulama mevcut olsaydı, uygulamadan bir sonraki, yani başvurudan bir önceki gün (10.04.2012) dava açma süresinin ilk günü olacak, böylece başvuru günü de süre hesabında dikkate alınmış olacaktır. Başvuru gününün dava açma süresinin hesabında dikkate alınmaması, başvurudan 3 önceki gün olan 08.04.2012 tarihinde gerçekleşen uygulamalar açısından da dava açma süresinin geçmemiş olduğunun kabulünü gerektirir. Bu halde 08.04.2012 tarihindeki uygulamalar için dava açma süresinin ilk günü ertesi gün (09.04.2012), ikinci günü de başvurudan bir önceki gün (10.04.2012) olacak ve bu tarihte dava açma süresi duracaktır.¹⁹

B. İdareye Başvuru Gününün Dava Açma Süresine Eklenmediği Kararlar

Danıştayın 11.07.1985 tarihli bir kararında dava konusu ihbarnameler davacıya 05.10.1983 günü tebliğ edilmiş, davacı İYUK’un 11. maddesi kapsamında tebliğden sonraki 8. gün olan 13.10.1983 tarihinde ihbarnamenin düzeltilmesi talebinde bulunmuş, idare başvuruya süresi içinde cevap vermemiştir. Danıştay burada idarece altmış gün içinde cevap verilmemesi üzerine altmış günün bittiği tarihi izleyen günden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacak olan dava açma

---

¹⁹ Konu hakkında ayrıca bkz. Danıştay 6. Dairesi, 25.10.1990 tarih ve E. 1989/1352, K. 1990/1920 sayılı karar; Danıştay 13. Dairesi, 02.11.2015 tarih ve E. 2015/3387, K. 2015/3727 sayılı karar. Bu kararlarda ilk derece mahkemesi başvuru gününü dava açma süresinden düşmüş, ancak karar Danıştayca farklı bir gerekçeyle bozulmuştur. Son kararda idare mahkemesi başvuru gününü hesaba katmış olsa da Danıştay tetkik hakimi farklı yönde görüş bildirmiştir. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin başvuru gününü süre hesabında dikkate aldığı kararları için bkz. AYİM 1. Dairesi, 23.01.1996 tarih ve E. 1995/734, K. 1996/56 sayılı karar; AYİM 1. Dairesi, 10.10.1995 tarih ve E. 1995/397, K. 1995/951 sayılı karar; AYİM 2. Dairesi, 19.10.2005 tarih ve E. 2005/147, K. 2005/748 sayılı karar. Literatürde başvuru gününü süre hesabında dikkate alan hesaplamalar için bkz. Ergen, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, s. 536; Odyakmaz / Kaymak / Ercan, İdari Yargı, s. 228 vd., 231; Candan, İdari Yargılama Usulü Kanunu, s. 450 vd.; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 293; Demirkol / Bereket, İdari Yargıda, s. 160; Nohutçu, İdari Yargı, s. 357.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

süresinin son gününü 04.01.1984 olarak hesaplamıştır. Bu tarih zımni ret tarihi olan 12.12.1983 tarihinden sonraki 23. gün olduğundan ve vergi davalarında dava açma süresi 30 gün olduğundan, Danıştay İYUK'un 11. maddesine göre durmuş olan süreyi 7 gün olarak hesaplamıştır. Düzeltme başvurusu tebligattan sonraki 8. gün yapıldığından, bu gün dava açma süresine dahil edilmemiştir.²⁰

1986 yılının başlarında karara bağlanan bir olay şu şekildedir: 17.08.1983 tarihinde davacıdan imar harcı ve para cezası tahsil edilmiş, davacı fazladan tahsil edilen harç ve cezanın iadesi talebiyle 08.09.1983 tarihinde İYUK'un 11. maddesi kapsamında davalı idareye başvurmuştur. Davacının iade talebi idarece reddedilmiş, ret kararı 23.09.1983 tarihinde davacıya tebliğ edilmiştir. Danıştaya göre tahsil tarihinden itibaren işlemeye başlayan dava açma süresi iade talebi ile durmuş ve idarenin ret kararının tebliği ile yeniden işlemeye başlamıştır. Dava açılacak son gün ise 01.11.1983 tarihidir. Danıştayın sürelerle ilişkin bu hesabından idareye başvuru gününün dava açma süresine eklenmediği sonucu çıkmaktadır. Zira Danıştaya göre dava açılacak son gün olan 01.11.1983 tarihi sürenin yeniden işlemeye başladığı 23.09.1983 tarihinden sonraki 39. gündür. Dolayısıyla işlemin öğrenildiği 17.08.1983 tarihinden itibaren idareye başvuruda bulunulan 08.09.1983 tarihine kadar dava açma süresinden 21 günün geçtiği varsayılmıştır. Oysa davacı öğrenme tarihinden sonraki 21. günde değil, 22. günde idareye başvurmuştur.²¹

Danıştayın 23.01.2003 tarihli bir kararına konu olayda kendisi hakkında tahakkuk ettirilen gecikme faizine karşı davacı 27.07.2000 tarihli dilekçeyle İYUK'un 11. maddesi kapsamında düzeltme talebinde bulunmuş, bu talep 28.07.2000 tarihinde idarenin kayıtlarına girmiştir. İdarenin süresinde başvuruya cevap vermemesi üzerine 05.01.2001 tarihinde açılan dava ilk derece vergi mahkemesince süre aşımı nedeniyle reddedilmiştir. Vergi mahkemesi dava açma süresini hesaplarken dava konusu idari işlemin davacıya 27.07.2000 tarihinde tebliğ edildiğini kabul etmiştir. Mahkeme işlemin tebliğinden sonraki gün olan 28.07.2000 tarihinde yapılan düzeltme başvurusuna idarece cevap verilmemesi nedeniyle başvuru tarihinden altmış gün sonra, 26.09.2000 tarihinde

²⁰ Danıştay 4. Dairesi, 11.07.1985 tarih ve E. 1985/2569, K. 1985/1931 sayılı karar.

²¹ Danıştay 9. Dairesi, 29.01.1986 tarih ve E. 1986/235, K. 1986/289 sayılı karar.

başvurunun reddedildiği varsayımından hareket etmiş ve davanın en geç bu tarihten sonraki 30 gün içinde, yani 26.10.2000 tarihinde açılmış olması gerektiğine hükmetmiştir. Dolayısıyla idareye başvuru günü dava açma süresinden eksiltilmemiştir. Vergi mahkemesinin bu kararı Danıştayca aynen onanmıştır.²²

2005 yılının başlarında karara bağlanan bir davada dava konusu idari karar 17.06.2003 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Davacı bu karara karşı 07.08.2003 tarihinde idari başvuruda bulunmuş, ancak idare başvuruya cevap vermemiştir. Bunun üzerine daha önce durmuş olan idari dava açma süresi yeniden işlemeye başlamıştır. Danıştaya göre kararın ilan tarihinden sonra idareye başvuru tarihi olan 07.08.2003 tarihine kadar dava açma süresinin 50 günü geçmiştir. İdareye başvurunun ilan tarihinden sonraki 51. günde gerçekleştiği dikkate alındığında Danıştay başvuru gününü süre hesabında dikkate almamıştır.²³

---

²² Danıştay 3. Dairesi, 23.01.2003 tarih ve E. 2001/3321, K. 2003/445 sayılı karar.

²³ Danıştay 13. Dairesi, 18.01.2005 tarih ve E. 2005/4651, K. 2005/113 sayılı karar. Danıştay bu kararda idareye başvuru gününü dava açma süresine dahil etmemiş olsa da, dava açma süresini yanlış hesaplamıştır. Olayda idareye başvuru tarihi 07.08.2003 olup, bu tarihten sonraki 60. gün 06.10.2003 tarihine tekabül etmektedir. Dolayısıyla kalan 10 günlük dava açma süresinin ilk günü 07.10.2003, son günü ise 16.10.2003 tarihidir. Oysa Danıştay davanın en geç 15.10.2003 tarihinde açılması gerektiğini hüküm altına almıştır. Danıştayın hesabı hatalı olsa da, bu durumun idareye başvuru gününün dava açma süresine etkisi konusunda bir ilgisi yoktur. Danıştayın bu kararında göze çarpan diğer bir hata ise, idareye yapılan başvurunun “dava açma süresini kesen” bir başvuru olduğunun belirtilmiş olmasıdır. Oysa 14. dipnotta da belirtildiği gibi, burada dava açma süresinin kesilmesi değil, durması söz konusudur.

Aynı idari karar dolayısıyla açılan başka bir dava için bkz. Danıştay 13. Dairesi, 23.11.2005 tarih ve E. 2005/1824, K. 2005/5611 sayılı karar. Bu kararda da idareye başvuru günü dava açma süresine eklenmemiş, ancak başvuru süresi yine yanlış hesaplanmıştır. Dava konusu olayda idari başvuru 08.08.2003 tarihinde gerçekleştiğinden, zımni ret tarihi 06.10.2003 değil, 07.10.2003; dava açılacak son gün ise 15.10.2003 değil, 16.10.2003 tarihidir. Bir önceki karardan farklı olarak bu kararda isabetli olarak idari başvurunun dava açma süresini keseceğinden değil, durduracağından bahsedilmiştir.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

2006 yılının ortalarında karara bağlanan bir davada dava konusu idari para cezası davacıya 11.12.2005 tarihinde tebliğ edilmiş, davacı İYUK'un 11. maddesi kapsamında para cezasının kaldırılması talebiyle davalı idareye başvurmuştur. Davalı idare başvuruya zımni ret süresi içinde herhangi bir cevap vermemiştir. Danıştaya göre davacının “60 günlük zımni ret süresinin dolduğu 11.2.2006 tarihinden itibaren kalan 59 gün içerisinde olmak üzere en geç 11.4.2006 tarihinde” dava açması gerekir. Görüldüğü üzere Danıştay başvuru tarihine kadar geçen gün sayısını 1 olarak hesaplamıştır. Oysa idareye yapılan başvuru tebliğ tarihinden sonraki ikinci günde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla başvuru günü süre hesabında dikkate alınmamıştır.²⁴ Danıştay 13. Dairesinin bu kararı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca oybirliğiyle onanmıştır.²⁵

2009 yılının ortalarında karara bağlanan bir davada bulunduğu kadrodan başka bir kadroya atanan davacı yeni görevindeki aylığı ile eski görevindeki aylığı arasındaki farkın ödenmesi talebiyle 13.05.2005 tarihinde idareye başvurmuştur. İdarenin başvuruya herhangi bir cevap vermemesi üzerine 08.09.2005 tarihinde dava açılmıştır. Danıştay bu davada dava açma süresine ilişkin olarak şu tespitlerde bulunmuştur: “*Adı geçenin 13.5.2005 tarihli itirazı üzerine, kendisine yapılan bir kısım eksik ödemeler yönünden itirazdan önceki son ödeme tarihi olan 15.4.2005 tarihinde başlayan dava açma süresinin 11. madde gereğince durduğu, başvurunun zımnen reddi üzerine, dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye devam ettiği ve daha önce işlemiş süre ile birlikte 14.8.2005 tarihinde sona erdiği açıktır.*” Bu ifade idareye başvuruda bulunulan günün Danıştayca dava açma süresinin hesabında dikkate alınmadığını göstermektedir. Zira itirazdan sonra zımni ret tarihi 12.07.2005 tarihi olup, dava açılacak son tarih olan 14.08.2005 tarihi bundan sonraki 33. gündür. Dolayısıyla dava açma süresinden 27 gün geçmiştir. Oysa idareye başvuru günü olan 13.05.2005 tarihi 15.04.2005 tarihinden sonraki 28. gündür.²⁶

Danıştayın 16.11.2015 tarihinde karara bağladığı bir davada davacı bir sınavdan başarısız sayılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle

²⁴ Danıştay 13. Dairesi, 14.06.2006 tarih ve E. 2006/2340, K. 2006/2504 sayılı karar.

²⁵ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 31.05.2007 tarih ve E. 2006/3488, K. 2007/1336 sayılı karar.

²⁶ Danıştay 5. Dairesi, 18.05.2009 tarih ve E. 2006/8259, K. 2009/2749 sayılı karar.

dava açmıştır. Söz konusu sınav sonuçları 17.12.2013 tarihinde ilan edilmiş ve davacı aynı gün sonuçlardan haberdar olmuştur. Davacı ilan tarihini izleyen günden 8 gün sonra, 9. günde, yani 26.12.2013 tarihinde sınav sonuçlarına itiraz etmiş, itirazın reddine ilişkin karar davacıya 31.01.2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Davayı karara bağlayan Ankara 1. İdare Mahkemesine göre ret kararının tebliğ edildiği “*tarihi izleyen günden itibaren kalan dava açma süresi içerisinde, en geç 24.3.2014 tarihinde dava açılması gerekirken, bu süre geçirildikten sonra 25.3.2014 tarihinde açılan davada süre aşımı*” bulunmaktadır. İlk derece mahkemesinin davanın süre aşımı gerekçesiyle reddine ilişkin kararını Danıştay aynen ve oybirliğiyle onamıştır.²⁷ Dava konusu olay incelendiğinde, başvuru gününün süre hesabında dikkate alınmadığı açıktır. Zira dava açılacak son gün olan 24.03.2014 tarihi itirazın reddine ilişkin kararın tebliğ edildiği 31.01.2014 tarihinden sonraki 52. gündür.²⁸

---

²⁷ Danıştay 15. Dairesi, 16.11.2015 tarih ve E. 2015/6945, K. 2015/7652 sayılı karar. Burada dava açılacak son gün olarak belirlenen 24.03.2014 tarihi Pazartesi gününe tekabül ettiğinden, dava açılacak son günün esasen 23.03.2014 Pazar günü olduğu, ancak İYUK’un 8. maddesinin 2. fıkrası uyarınca bu sürenin ertesi güne uzadığı düşünülebilir. Ancak bu düşüncede isabet yoktur. Zira ilgili yargı kararında bu yönde bir delil olmadığı gibi, kararda geçen “*bu tarihi izleyen günden itibaren 8 gün sonra 9. gün 26.12.2013 tarihinde*” ifadesi de idareye başvuru tarihi itibarıyla dava açma süresinden 8 gün geçtiğinin kabul edildiği sonucunu desteklemektedir.

²⁸ Konu hakkında ayrıca bkz. Danıştay 8. Dairesi, 18.12.1997 tarih ve E. 1997/3900, K. 1997/4049 sayılı karar. Bu kararda idare mahkemesi başvuru gününü dava açma süresinin hesabında dikkate almamış, ancak karar Danıştaya farklı bir gerekçeyle bozulmuştur. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin başvuru gününü süre hesabında dikkate almadığı bir kararı için bkz. AYİM Daireler Kurulu, 06.05.2005 tarih ve E. 2005/23, K. 2005/43 sayılı karar. Literatürde başvuru gününü süre hesabında dikkate almayan hesaplamalar için bkz. Yenice / Esin, İdari Yargılama Usulü, s. 218; Gözler / Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, s. 833. *Topuz ve Özkaya* bu konuda şu ifadelerle yer vermişlerdir: “*Bu gibi durumlarda dava süresi hesaplanırken, idari işlemin tebliğ tarihi ile idareye yapılan başvuru arasında geçen süre dikkate alınır.*” Bu ifadelerden ilgili yazarların da başvuru gününün süre hesabında dikkate alınmaması gerektiğini kabul ettikleri sonucuna ulaşılabilir. Bkz. *Topuz / Özkaya*, İdari Yargılama Usulü Kanunu, s. 281.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

III. İDAREYE BAŞVURU GÜNÜNÜN DAVA AÇMA SÜRESİNE EKLENMEMESİNİN DAYANDIĞI GEREKÇELER

Yukarıda yer verilen Danıştay kararlarından da anlaşılacağı üzere İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında yapılan başvurularda başvuru gününün dava açma süresinin hesabında dikkate alınıp alınmayacağı konusunda yargı içtihatları arasında birlik bulunmamaktadır. Zikredilen yargı kararlarında iki farklı şekilde süre hesabına da herhangi bir gerekçe gösterilmemektedir. Danıştayın bu tutumu güçlü bir eleştiriyi hak etmektedir. Kanaatimce başvuru günü dava açma süresinden düşülmemelidir, dava açma süresinin başvurudan bir önceki günün sonu itibarıyla durduğu kabul edilmelidir. Aşağıda bu düşüncenin dayandığı gerekçelere yer verilecektir.

A. Kanun'un Lafzı

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesinin ilk fıkrasına göre bu hüküm kapsamında yapılan “başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.” Dolayısıyla dava açma süresi başvurunun yapıldığı günün sonunda değil, bu başvuru ile birlikte sona ermektedir. İdari başvuru gün içinde ilk mesai saatlerinde gerçekleştirilebileceği gibi, gün ortasında veya mesai saatlerinin sona ermesinden hemen önce de yapılmış olabilir. Bu nedenle işlemeye başlamış olan dava açma süresine başvurunun yapıldığı günü de dahil etmek Kanun'un 11. maddesinin 1. fıkrası hükmü ile örtüşmeyecek, bu hükmün lafzi yorumuna ters düşecektir. Başvurunun yapıldığı sırada günün bir kısmının geride kalmış olması da bu sonucu değiştirmez. Zira dava açma süresi gün olarak hesaplanmaktadır. Bir günü oluşturan daha küçük zaman parçaları, örneğin saatler dava açma süresinin hesabında dikkate alınmadığından, dava açma süresinden bir gün geçmesi ancak bir tam günün geride kalmış olması ile mümkündür. Bu arada şunu da belirtelim ki, hukukumuzda süreler ilgili günün mesai saatlerinin sonunda, yani tatil saatinde son bulmaktadır.²⁹

Kanun'un 11. maddesinin 3. fıkrası şu hükme yer vermektedir: “İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre

²⁹ Bkz. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m. 92.

de hesaba katılır.” Buradaki “kadar” sözcüğü “dek” anlamına gelmekte ve bir iş, işlem, eylem, durum veya sürecin son bulunduğu zamanı veya zamansal noktayı ifade etmektedir.³⁰ Dolayısıyla daha önce başlamış olan bir sürecin nihayete erdiği nokta ve bu noktadan sonraki bir zaman dilimi ilgili noktadan önceki zaman dilimine dahil değildir. Örneğin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun geçici 14. maddesi şu hükme yer vermektedir: “*Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar ilan edilmiş veya yazılı olarak duyurulmuş ihaleler hakkında, ilanın veya duyurunun yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan hükümlerin uygulanmasına devam olunur.*” Bu hüküm en son ilgili maddenin yürürlüğe girdiği günden bir önceki gün ilan edilen veya yazılı olarak duyurulan ihaleler hakkında uygulanacak olup, doğal olarak ilgili maddenin yürürlüğe girdiği tarihte ilan edilen ihaleler hakkında uygulanmayacaktır. Kanunların yürürlüğünün bir sonucu olarak ilgili maddenin yürürlüğe girdiği gün eski hükümler değil, yeni hükümler uygulama alanı bulacaktır.

“Kadar” sözcüğünün benzer bir kullanım tarzı 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu’nun 26. maddesinin 3. fıkrasında yer almaktadır. Buna göre yasak fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilen kişiler “*yasaklama kararının yürürlüğe girdiği tarihe kadar*” ilgili idare tarafından yapılacak ihalelere iştirak ettirilmeyeceklerdir. Yasak davranışta bulunan kişiler yasaklama kararının yürürlüğe girdiği tarihte ve bu tarihten sonra 26. maddenin ilk fıkrasında öngörülen süre kadar zaten ihalelere katılamayacaklardır. Bu durum 26. maddenin ilk fıkrasının doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla maddenin 3. fıkrası ile öngörülen zaman diliminin kapsamına kararın yürürlük tarihi dahil olmayıp, bu hükmün uygulama alanı bulabileceği son gün kararın yürürlük tarihinden bir önceki gündür. Bu konudaki örneklerin sayısını artırmak mümkündür.³¹

“Kadar” sözcüğünün ifade ettiği anlam yukarıdaki gibi olsa da, bu sözcük kimi zaman daha farklı bir şekilde kullanılmaktadır. Bu hallerde “kadar” sözcüğünün işaret ettiği gün daha önce başlamış olan bir sürecin son günü olarak kabul edilmektedir. Sözgelimi 1136 sayılı

³⁰ Bkz. Türk Dil Kurumu, “kadar” ve “dek” sözcükleri.

³¹ Örnek olarak bkz. 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılınması Hakkında Kanun, geçici 2. madde; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, m. 25/6, 45/2; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m. 48/3-c, 105A/5 ve 6, geçici 3. madde.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

Avukatlık Kanunu'nun 75. maddesine göre baro yönetim kurulu üç yılda bir bölgesi içinde bulunan ve baro levhasında yazılı olan bütün avukatların bir listesini son yılın 31 Aralık tarihine kadar düzenler. Burada baronun ilgili listeyi düzenleyebileceği son tarih 30 değil, 31 Aralık günüdür. Aynı şekilde 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesi bu Kanun'un 31.12.2023 tarihine kadar uygulanacağını hüküm almaktadır. Burada Kanun'un uygulama alanı bulacağı son tarihe 31 Aralık 2023 tarihi de dahildir. "Kadar" sözcüğünün bu şekildeki kullanımlarına başka örnekler vermek de mümkündür.³²

Mevzuatımızda ve genel olarak Türkçede "kadar" kelimesi ile çizilen sınırın her zaman belirli olmaması nedeniyle kimi zaman ek bazı ifadelerle bu belirliliğin sağlanması yoluna gidilmektedir. Sözgelimi 6360 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin 15. fıkrasına göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun bazı hükümleri "31/12/2017 tarihine kadar (bu tarih dahil) uygulanmaya devam edilir."³³ Esasen bu hükümde geçen "bu tarih dahil" ifadesi de "kadar" sözcüğünün az önce zikredilen ilk kullanım tarzının asıl olduğuna, yani bu sözcüğün sınır olarak belirlediği tarihte daha önce başlamış olan bir sürecin uygulama alanı bulmayacağına işaret etmektedir. Aksi takdirde Gelir Vergisi Kanunu'nun ilgili hükümlerinin 31 Aralık 2007 tarihinde de uygulanacağını özellikle belirtilmesine ihtiyaç duyulmazdı.

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesinin 3. fıkrasına geri döndüğümüzde bu hükümde geçen "kadar" ifadesinin idareye başvuru tarihini süre hesabının dışında bıraktığı sonucuna ulaşılabilir. Hükümde bu sonucu destekleyen başka bir ibare daha vardır ki, bu da "geçmiş" ifadesidir. Buna göre dava açma süresinin hesabında başvurudan önce geçmiş olan süre dikkate alınacak, henüz geride kalmadığı için başvuru günü süre hesabında dikkate alınmayacaktır.

³² Örnek olarak bkz. 357 sayılı Askeri Hakimler Kanunu, m. 8/6; 5393 sayılı Belediye Kanunu, geçici madde 3 ve 5; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, geçici madde 3 ve 4; 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, geçici madde 9.

³³ Benzer hükümler için bkz. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, m. 61; 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun, geçici madde 2; 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, m. 1/1-d Nr. 4 ve 5, 2/8, 12/3, 12/4, 13/1, 14/1.

Konu bağlamında “geçmek” fiiline yer veren mevzuat hükümleri de aynı sonucu tasdik etmektedir. Sözelimi 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu’nun 3. maddesinde “terfi yılı” ifadesi şu şekilde tarif edilmiştir: “*Her yılın 30 Ağustos tarihinden başlayıp ertesi yılın 30 Ağustos tarihine kadar geçen süredir.*” Buna göre bir terfi yılının ilk günü 30 Ağustos, son günü de bir sonraki yılın 29 Ağustos günüdür. Ertesi yılın 30 Ağustos gününün de ilgili terfi yılına dahil edilmesi halinde, bu tarih iki kez hesaplanmış olacaktır. Aynı Kanun’un 18. maddesinin (a) bendine göre sağlık sebepleri dışında ilişkileri kesilen askeri öğrencilere devlet tarafından yapılan bazı masraflar “*sarf tarihinden tahsil tarihine kadar geçen süre için kanuni faizi ile birlikte hesaplanarak ödetilir.*” Burada faiz hesaplanırken tahsil tarihi dikkate alınmayacaktır. Aksi yöndeki uygulama borcun ödendiği gün için de faiz işletilmesi anlamına gelecektir ki, bu durum hakkaniyete ters düşecektir.³⁴

Yine 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun’un 2. maddesinin 5. fıkrasına göre, bu Kanun’un 1. maddesi kapsamına giren bir suçtan dolayı mahkumiyet hükmü alıp cezası infaz edilmiş olanlar, “*bu Kanunun yayımı tarihine kadar geçen süreyi*” aynı kapsamda kalan kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeksizin geçirmişlerse, mahkumiyet vaki olmamış sayılır. Buna göre 4454 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihte ilgili kişiler hakkında bir mahkumiyet kararı alınmış olması, kişilerin bu hükümden faydalanmasına engel değildir. Önemli olan en son Kanun’un yürürlüğünden bir önceki gün kişi hakkında yeni bir mahkumiyet kararının tesis edilmemiş olmasıdır. Konuya mevzuatımızdan başka örnekler vermek de mümkündür.³⁵

B. Diğer Sebepler

İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 11. maddesi kapsamında idareye yapılan başvurularda dava açma süresinin başvurudan bir önceki günün sonu itibarıyla durması, yani başvuru gününün süre hesabında dikkate alınmaması aynı zamanda hakkaniyetin de bir gereğidir.

³⁴ Benzer hükümler için bkz. 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, m. 18/1-a, 115/b; 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, m. 40/10; 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, m. 15/2.

³⁵ Bkz. 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, m. 23.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

İYUK'un 7. maddesi idari yargıda genel dava açma süresinin duruma göre altmış veya otuz gün olduğunu hüküm altına almakla dava açma süresinin gün cinsinden hesaplanması gerektiğini de öngörmüş olmaktadır. Her bir günün son bulduğu an, o günün tatil saatinin başladığı andır.³⁶ Dolayısıyla dava açma süresinden bir günün geride kalması, ilgili günün mesai saati sonuna kadar süreyi durduran bir gelişmenin yaşanmamasına bağlıdır. Başka bir ifadeyle süreyi durduran bir gelişmenin ortaya çıkması halinde, dava açma süresinden bir günün eksilmesi söz konusu olmayacaktır. Gerçi bu halde günün daha küçük zamansal dilimleri olan saat veya dakikalar işlemiş olabilir. Ancak bunların toplamı bir tam gün seviyesine ulaşmadığı müddetçe dava süresinden bir gün eksilmesi hakkaniyete ve sürelerle ilişkin mevzuat hükümlerine uygun olmayacaktır.³⁷ Burada "tam gün" ifadesi ile bir çalışma gününün başlangıç ve bitiş saatlerini kapsayan zaman dilimi kastedilmektedir.

Başvuru anına kadar başvuru gününün bir bölümünün geride kalmış olmasının bu günün tamamının dava açma süresinin hesabında dikkate alınması ile sonuçlanamayacağını diğer bir gerekçesini de sürenin başlamasına ilişkin mevzuat hükümlerinde bulmak mümkündür. İYUK'un 7. maddesi uyarınca süreler yazılı bildirim veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar. Aynı Kanun'un 8. maddesinin 1. fıkrası da sürelerin tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlayacağını hüküm altına almaktadır. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 92. maddesine göre süreler gün olarak belirlenmiş ise tebliğ veya tefhim günü hesaba katılmaz. Aynı durumun İYUK'un 11. maddesi kapsamında da geçerli olması ve başvuru gününün süre hesabında dikkate alınmaması sürelerin işleyişine ilişkin kurallar arasında bir bütünlük sağlanabilmesi için şarttır.

Süre henüz işlemeye başlamamış olsa bile bir idari işlemin tebliğ edildiği gün, tebligattan hemen sonra bu işleme karşı dava açılmasının önünde herhangi bir engel yoktur.³⁸ Ancak aynı gün dava açma imkanı

³⁶ 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, m. 92.

³⁷ Aynı yönde: Yenice / Esin, İdari Yargılama Usulü, s. 218.

³⁸ Bir idari işlem henüz tebliğ edilmemiş olsa bile işlemde bir şekilde haberdar olunması halinde, bu işleme karşı dava açılabilirliği kabul edilmektedir. Bkz. Kaplan, İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, s. 207 vd.; Gözübüyük, Yönetmelik Yargı, s. 408; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, s. 279; Kalabalık, İdari Yargılama Usulü Hukuku, s. 282; Yıldırım, İdari

mevcut olsa bile, zikredilen kanuni düzenlemeler uyarınca bu gün süre hesabında dikkate alınmayacaktır.³⁹ Aynı hususun İYUK'un 11. maddesi ile düzenlenen durum için de geçerli olması gerekir. Başvuru gününün başvuru anından önceki kısmında ilgilinin dava açma imkanı mevcut olsa bile, bu imkanın kullanılmayarak idareye başvuruda bulunulması ve bu şekilde sürelerin işleyişini etkileyen bir işlem gerçekleştirilmesi halinde, tebliğ günü gibi bu günün de süre hesabında dikkate alınmaması gerekir. Tebliğ gününün dava açma süresine dahil edilmemesinin sebeplerinden biri de, kişilerin lehine olarak yalnızca tam günlerin dikkate alınmasıdır. Aynı durum idari başvuru günü için de geçerli olmalı ve başvuruda bulunan kişilerin lehine olarak idareye başvuru günü süre hesabında dikkate alınmamalıdır.

İYUK'un 11. maddesi kapsamında yapılan başvurularda başvuru gününün süre hesabında dikkate alınmamasının zorunlu olduğunu gösteren açık bir delil de başvurunun tebliğ tarihinden sonra, dava açma süresinin son gününde gerçekleşmesi halidir. Gerçekten de bu halde başvuru günü süre hesabında dikkate alınır ve geçtiği kabul edilen dava açma süresine eklenirse İYUK'un 11. maddesi anlamını yitirecek, dava açma hakkı kişilerin elinden alınmış olacaktır. Konuya bir örnek vermek gerekirse, sözgelimi 01.02.2016 tarihinde ilgili idari işlem tebliğ edilmiş, kişi tebligattan sonraki 60. gün olan 01.04.2016 tarihinde ilgili idari işleme karşı idareye başvuruda bulunmuş ve idarenin ret kararı da sözgelimi 11.04.2016 tarihinde ilgili kişiye tebliğ edilmiş olsun. Bu örnekte duran dava açma süresinin 60 gün olduğunun kabul edilmesi aynı zamanda dava açma süresinin de tümüyle geçtiğinin kabul edilmesi anlamına gelecek ve ret kararının tebliğinden sonra ilgili idari işleme karşı dava açılmayacaktır. Böylece idareye yapılan başvuru da herhangi bir anlam ifade etmeyecektir. Bu nedenle burada dava açma süresinden 59 günün geçtiği, ret kararının tebliğ edildiği tarihten sonra dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağı ve kalan 1 günlük dava açma süresi içinde, yani en geç 12.04.2016 günü dava açılması gerektiği kabul edilmelidir. Danıştay da benzer bir olayda aynı sonuca ulaşmış ve dava açma süresinin son gününde üst makama yapılan başvuruya verilen

---

Yargı, s. 401. Bu durum ilgili idari işleme karşı tebligat gününde de dava açılabilceğini gösterir.

³⁹ İdareye başvuru gününün idari işlemin tebliğ edildiği veya işlemde haberdar olduğu gün ile aynı olması halinde de bu gün dava açma süresinin hesabında dikkate alınmayacaktır. Bkz. AYİM Daireler Kurulu, 28.10.2005 tarih ve E. 2005/44, K. 2005/76 sayılı karar.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

cevabın tebliğini izleyen günün mesai saati bitimine kadar idari davanın açılabileceğine karar vermiştir.⁴⁰

IV. SONUÇ

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idari dava açma süresi içinde istenebilir. Başvuru daha önce işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur. Başvurunun reddi veya reddedilmiş sayılması ile birlikte dava açma süresi kaldığı yerden yeniden işlemeye başlar. Bu hüküm bağlamında idareye başvuruda bulunulan günün durmuş olan dava açma süresine eklenip eklenmeyeceği sorusu ile karşılaşılabılır. Danıştayın her iki yönde de kararları mevcuttur. Ancak gerek kanunun lafzi yorumu, gerekse sürelerle ilişkin mevzuat hükümleri dikkate alındığında, başvuru gününün süre hesabına dahil edilmemesi ve farklı yöndeki uygulamalara bu şekilde bir son verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Konu yalnızca 1 günlük dava açma süresine ilişkin olsa bile, başvuru gününün dava açma süresinden sayılması hak arama özgürlüğünün kısıtlanması anlamına gelebilecek ve kişiler bu durumdan olumsuz yönde etkilenebilecektir.

---

⁴⁰ Danıştay 7. Dairesi, 10.12.1999 tarih ve E. 1999/1100, K. 1999/3674 sayılı karar, aktaran: Candan, İdari Yargılama Usulü Kanunu, s. 450. Yazar Danıştayın bu kararına yer vermiş olsa da, aynı yerde verdiği örneklerde süreleri bu şekilde hesaplamamış ve başvuru gününü geçen dava açma süresine eklemiştir.

KAYNAKÇA

- AKMANSU, Mehmet: Danıştayda İdari Dava Süresinin Durması ve Uygulama Şekli Üzerine Düşünceler, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 1978, Sayı: 2, s. 265 - 269.
- CANDAN, Turgut: Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan: İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2015.
- ÇIRAKMAN, Erol: İdari Davalarda Süre, İdare Hukuku ve İdari Yargı İle İlgili İncelemeler I, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları No 21, Güneş Matbaası, Ankara 1976, s. 190 - 217.
- DEMİRKOL, Selami / BERKET BAŞ, Zuhâl: (Teori ve Pratikte) İdari Yargıda Dava Açma ve Davaların Takip Usulü, 7. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2007.
- ERGEN, Cafer: İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, Seçkin Yayınları, Ankara 2007.
- GÖZLER, Kemal / Kaplan, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, 17. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa 2015.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref: İdari Yargıda Dava Açma Süresi, Amme İdaresi Dergisi, Sayı: 2/4, Yıl: 1969, s. 3 - 20.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref: Yönetmelik Yargı, 34. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2015.
- İŞIKLAR, Celal: İdari Yargıda İçtihatların Birleştirilmesinin Hal ve Şartları, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2013, Yıl: 4, Sayı: 14, s. 467 - 500.
- KALABALIK, Halil: İdari Yargılama Usulü Hukuku, 9. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2015.
- KAPLAN, Gürsel: İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, 3. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2011.
- KAYIŞOĞLU, M. Bahaettin: İdari Davalarda Süre, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 1972, Sayı: 1, s. 46 - 53.

İYUK'un 11. Maddesi Kapsamındaki Başvurularda Başvuru Gününün Dava Açma Süresinin Hesabında Dikkate Alınıp Alınmayacağı Sorunu

KAZANCI ELEKTRONİK HUKUK YAYIMCILIĞI: İlgili dipnot metninde başka bir kaynak gösterilmeyen yargı kararları <http://kazanci.com/> veri tabanından alınmıştır.

KIZILYEL, Serkan: Danıştay İçtihatları Birleştirme Usulünün Formel İşleyişi Üzerine, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi, Temmuz - Ağustos 2015, Yıl: 28, Sayı: 119, s. 115 - 142.

NOHUTÇU, Ahmet: İdari Yargı, 8. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.

ODYAKMAZ, Zehra / KAYMAK, Ümit / ERCAN, İsmail: Themis, İdari Yargı, 11. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.

ONAR, Sıddık Sami: İdare Hukukunun Umumi Esasları, III. Cilt, 3. Bası, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966.

SANCAR, Mithat: İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 ve 11. Maddeleri Bağlamında İptal Davalarında Süre, Amme İdaresi Dergisi, Sayı: 23/1, Yıl: 1990, s. 69 - 88.

T. C. ADALET BAKANLIĞI KANUNLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ: <http://www.kgm.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.06.2016).

TOPUZ, İbrahim / Özkaya, Kadir: Açıklamalı – İçtihatlı İdari Yargılama Usulü Kanunu, Mahalli İdareler Derneği Yayını, Ankara 2002.

TÜRK DİL KURUMU: Büyük Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.06.2016).

YENİCE, Kâzım / ESİN, Yüksel: Açıklamalı-İçtihatlı-Notlu İdari Yargılama Usulü, Arısan Matbaacılık ve Ambalaj Sanayii, Ankara 1983.

YILDIRIM, Ramazan: İdari Başvurular, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2006.

YILDIRIM, Turan: İdari Yargı, 2. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul 2010.